

A Négyszögletű kerek erdő módszertani feldolgozása

4. osztályosok számára

A 2013/2014-es tanév tavaszi félévében a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem negyedéves alsó tagozatos hallgatói Petres Csizmadia Gabriella tanárnő vezetésével egy kötelezőolvasmány-projektben vettek részt, amelyben Lázár Ervin Négyszögletű kerek erdő című meseregényét dolgozták fel. A projekt tagjai abból a feltételezésből indultak ki, miszerint az egyes fejezetek otthoni elolvasását a tanórán közös szövegértési gyakorlatoknak kell követniük, így az óravázlatok a szöveg otthoni megismerésére épülnek. Az alábbiakban a Katedra hasábjain hónapról hónapra végigkísérhetik az egyes fejezetek módszertani feldolgozásait.

Rákota Bianka: A Bemutatkozunk című fejezet óravázlata (1. fejezet)

A tematikus egység: szövegfeldolgozás

Az óra típusa: új tananyag

Az eszközök: feladatlap, képek szereplőkről

Célcsoport: 4. osztály

A tanítási órán a *Négyszögletű kerek erdő* című meseregény 1. fejezete kerül feldolgozásra. Az óra célja, hogy felkeltsük a házi olvasmány iránti érdeklődést, bevezessük a tanulókat a szereplők világába, ráirányítsuk a figyelmet az emberi érzések, tulajdonságok, jellemvonások megfigyelésére, illetve ezek megjelenítésének különböző módjaira. Az óra folyamán fontos szerephez jut a nyelvi kifejezések gazdagságának, hangulatteremtő erejének megfigyelése, érzékeltetése is.

Az 1. fejezetben a szereplők bemutatására kerül sor, valamint azok neveinek rögzítésére, hogy a következő fejezetekben fel tudják ismerni őket.

1. Irányított képalkotás (egyéni munka):

Az előző órai megbeszélés alapján a tanulók otthon, önálló olvasással megismerkedtek az 1. fejezet szövegével. Az óra elején arra kérjük a tanulókat, hogy az olvasottak alapján, valamint a könyv címéből kiindulva képzeljék el, szerintük hogyan nézhet ki ez a négyszögletű kerek erdő. Mindenki önállóan, vázlatyszerűen lerajzolja vízióját, melyre kapnak 2-3

percet. A feladatot közös megbeszélés követi.

2. T-táblázat (frontális munka):

A megismert történet egy erdőben játszódik. A táblázat bal oszlopába gyűjtjük össze, milyen állatok élnek általában egy erdőben. Ezt követően határozzuk meg, az 1. fejezetben milyen fajta állatokkal találkoztunk, majd jegyezzük ezt a jobb oszlopba. Ha mindkét oszlopban előfordul ugyanaz az állat,

akkor egymás mellé írjuk. A táblázat elkészítését követően hasonlítsuk össze a két oszlopot, keressük meg a közös és eltérő pontokat, majd beszéljük meg: Mennyire „tipikus” ez az erdő? Mitől válik meseerdővé a négyszögletű kerek erdő? Mely szereplők képzelt lények?

A táblázatban néhány lehetséges megoldás található, várhatóan több lesz az eltérés a két oszlop állatai között, mint az egyezés.

EGY „ÁTLAGOS ERDŐ” LAKÓI	A NÉGYSZÖGLETŰ KEREK ERDŐ LAKÓI
- nyúl	- nyúl
- medve	- medve
- őz	- macskaféle
- mókus	- oroszlán
- farkas	- ló
- róka	- fenyőfa

3. Kakukktojás (páros munka):

A tanulók párban dolgoznak. Minden páros kap egy borítékot, amiben a történetben található szereplők nevei olvashatóak. Ám a nevek között kakukktojás is található. A tanulók feladata, hogy megkeressék a kakukktojásokat, majd az előző táblázathoz illesszék hozzá a megfelelő állatfajhoz a megfelelő szereplőneveket.

A borítékban található nevek: Mikkamakka, Ló Szerafin, Vacskamati, Dömdödöm, Vakondanti, Bruckner Szigfrid, Szörnyeteg Lajos, Aromo, Nagy Zoárd, Dirr-Durr

Kakukktojás: Dirr-Durr, Vakondanti.

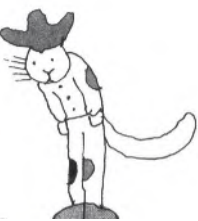

Párosítások:

A SZEREPLŐ NEVE	FAJTÁJA
Mikkamakka	Macskaféle
Ló Szerafin	Ló
Dömdödöm	Medve
Aromo	Nyúl
Bruckner Szigfrid	Oroszlán
Szörnyeteg Lajos	“Behemót”
Nagy Zoárd	Fenyőfa
Vacskamati	Macskaféle

4. Név, kép, tulajdonság (csoportmunka):

A tanulókat kis csoportokba osztjuk, az egyes csoportok egy táblázatot kapnak. A táblázat három oszlopból áll: a középső oszlopban a szereplők képei szerepelnek, és ennek alapján kell a tanulóknak kitölteniük a két szélső oszlopot, vagyis a szereplők nevét és tulajdonságát. A jellemzést az olvasottak alapján végzik el. A feladatot végezhetjük versenyszerűen, a leggyorsabb és hibátlanul dolgozó csoportot jutalmazva.

A táblázat a megoldásokat is tartalmazza:

NÉV	KÉP	TULAJDONSÁG
Mikkamakka		Macskaforma figura fekete kalapban
Ló Szerafin		Kék színű
Vacskamati		Szeleburdi macskaféle
Dömdödöm		Annyit tud mondani: dömdödöm.

Bruckner Szigfrid		Artista
Szörnyeteg Lajos		Behemót
Aromo		Fékezhetetlen agyvelejű nyúl
Nagy Zoárd		Lépkedő fa

5. Hogy kerültél ide? (csoportmunka):

Minden tanuló húz egy kártyát, amin egy-egy szereplő neve szerepel. A kártyaválasztást követően az osztály annyi-felé osztódik, ahány szereplővel megismerkedtünk a fejezetben: az első csapatba gyülekeznek a „Bruckner Szigfridek”, a másodikba a „Vacskamatik”, a harmadikba a „Szörnyeteg Lajosok” stb. A szereplők neve alatt található egy-egy szó. Az egyes csapatok feladata, hogy a szavakat mondattá rakják össze, majd a mondatból kiindulva röviden beszéljék meg, az adott szereplő vajon hogyan került a négyszögletű kerek erdőbe.

A nevek – és a hozzájuk rendelt szavak (A tanulók létszámától függően hosszabb mondatot is idézhetünk):

Bruckner Szigfrid: Szomorkodott, / csavargott, / **kujtorgott** / a város / szélén.

Vacskamati: Igen szerette/ mindenki, /csakhogy /kicsit / **szeleburdi**.

Szörnyeteg Lajos: Nem valami / nagy /szépség, de /a legjobb szívű /**behemót**.

Ló Szerafin: Náthát / kapott / szegény / Ló Szerafin /a sok mosdatástól.

Mikkamakka: Fekete / kalapban, /piros / ingben, / farmernadrágban.

Nagy Zoárd: Ez nem / ugyanaz /a hely, / ahol /születtem!

Dömdödöm: Csak / annyit / tud / mondani: / **dömdödöm**.

Aromo: Köteles / elvégezni /a /nyúlfutás-/ tanfolyamot.

A kiscsoportos megbeszélést követően minden csoport E/1-ben elmeséli a történetét. A mesélésbe mindenki bekapcsolódik: egy tanuló egyszerre csak egy mondatot mond, amit mindig a mellette álló tanuló folytat.

6. Szómagyarázat (csoportfeladat és frontális megbeszélés)

A szereplők neveihez társított szavak között találunk négy vastaggal szedett kifejezést (lásd előző feladatban: kujtor-gott, szeleburdi, behemót, dömdödöm). A tanár a táblára írja az adott szavakat, amiket a mondat jelentéséből meg kell próbálniuk megmagyarázniuk, majd szótárak (esetleg internet) segítségével minél több rokon értelmű szót keresni rájuk. A feladat versenyszerűen zajlik, öt perc időkeretet adunk rá.

Megoldások:

Kujtorog: andalog, bóklászik, botorkál, csavarog, vándorol...

Szeleburdi: szétszórt, kapkodó, kerge, bolondos, hóbortos...

Behemót: természetes, nagydarab, testes, terebélyes, telt, zömök, nagytermetű

7. Forró szék

Kiszámoló alapján kijön egy diák a táblához, és társaival szemben leül egy székre. A tanuló választ magának egy szereplőt, akinek a nevében, E/1-ben beszélni fog. Társai interjú formájában kérdéseket tesznek fel neki, aminek a segítségével kiderítik, vajon hogyan érezte magát, mielőtt a négyszögletű kerek erdőbe került, mit élt át, milyen érzések kavargtak benne, mi járt a fejében. A játék lényege, hogy a tanuló minél jobban beleélje magát az adott szerepbe, és ennek megfelelően rögtönözni tudjon. Kis idő után szerepcsere következik, egy másik tanuló egy másik szereplő nevében válaszol a többiek faggatására.

Például: Ló Szerafin, Ön mit érzett, amikor befestették szürkére, feketére, sárgára, majd kékre? Nagy Zoárd, Ön miért akart vándorolni? Aromo, Ön mire gondolt, amikor egy teknősbékához hasonlították?

8. Hogyan tovább? (egyéni munka)

Kreatív írásos feladat következik, amelyet mindenki önállóan old meg. Mindenki választ magának egy szereplőt, és megpróbálja elképzelni, vajon mi történt volna vele, ha nem került volna a négyszögletű kerek erdőbe. A történeteket meghallgatjuk, közösen megbeszéljük, ha az idő engedi, további variációkat is készítettünk a tanulókkal (pl. ugyanarról a szereplőről többen is írhatnak, egymástól függetlenül). A fogalmazást házi feladatra is adhatjuk.

9. Házi feladat

A következő órára kérjük, hogy jegyezzék meg valamennyi szereplő nevét, tulajdonságait, a négyszögletű kerek erdőbe való jutásának történetét, majd olvassák el a 2. fejezetet.

Tóth Katalin

Feladatok magyar nyelvtanból az érettségizők számára

1. SZÁMÚ IDÉZET

Felszínre hozták a legnagyobb aranykincset, amely eddig a világon a tenger mélyére süllyedt, és azóta is ott pihen. A mai áron négymilliárd dollárt érő aranypénz a brit királyi tengerészet Sussex nevű hajójával süllyedt el a hullámsírban a Földközi-tengeren több mint háromszáz évvel ezelőtt. A brit védelmi minisztérium kedden megállapodott az Odyssey nevű amerikai mélytengeri kutatócéggel, hogy felszínre hozzák az egy kilométer mélyen lévő rakományt. A felszínre hozott kincsen a megállapodás szerint a brit államkincstár és az Odyssey cég osztozik.

(Forrás: Magyar Nemzet)

1. Az aranykincznek összesen hány szinonimája található meg az idézetben?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

2. Állapítsa meg, hogy az idézet utolsó sorában levő kincsen szó milyen mondatrész szerepében áll!

- A) birtokos jelző
- B) tárgy
- C) részeshatározó
- D) állandó határozó

3. Határozza meg minél pontosabban, hogy a mássalhangzók egymásra hatása szempontjából milyen mássalhangzó-változásra került sor a *süllyedt* szóban!

4. A szövegben található szintagmák közül melyikre érvényes a következő meghatározás: *alárendelő, birtokos jelzős szó szerkezet?*

5. Az aranykincs a gibraltári szoros közelében süllyedt el 1694-ben. A helyesírási szabálynak megfelelően írja le a szoros nevét, az évszámot pedig írja át betűvel!